

Aldarköse we Ependi / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Aldarköse we Ependi / satiriki hekaýa

ALDARKÖSE WE EPENDI

Söwdagärlik edip, peýda gazanmak hemme zamanda-da ýörgünli bolupdyr. Bu işde hatda Aldarköse we Ependi ýaly özboluşly häsiýetleri bilen meşhurlyk gazanan şahsyýetler hem baş goşmaga synanyşypdyrlar.

Günlerde bir gün Aldarköse irden Ependiniň ýanyna gelipdir. Ependi ony görenden "Bä, bu deýýus gel-gel indi meni aldawa salmakçymyka?" diýip içini gepledip, kän bir ýüz bermändir. Şonda-da Aldarköse mylaýym ýylgyryp:

– Gadyrdan Ependi – diýip, söze başlaýar. -Senem bir garyp, menem, bir garyp, bu garyplykdan gutulmagyň ýoluny men tapdym, senem tapsaň bolmaýamy?

Ependi onuň sen ýok, men ýok, geläga-da, aýdan bu sözüne geň galyp:

– Haý Aldarköse, men şu garyplykdan gutulmagyň ýoluny bilýän bolsam, münüp ýören garry eşegim ata öwrülmezmidir?

– Eger sen meniň aýdanym bilen bolsaň, eşegiňem men diýen bedew ata öwürüler, beýleki zatlar bolar.

-Bä, sen-ä meniň agzymy süýjedip başladyň, hany aýt nätmeli?

– Iller-ä söwdagärlik edip, weşeň-weşeň pul gazanyp ýör, biziň näme olardan kem ýerimiz barmy?

– Söwdagärlik etmek üçin hem pul gerek, ahyryn, ony men nirden alaýyn?

– Aý Ependi, puly nirden alaýyn diýip geziberseň, ömrüň garyplykda öter. Puluň bolmasa eşegiň bar-a, ony girewe goýup, karzyna pul alaýarlar.

– Haý Aldarköse, sen meni ýekeje eşegimdenem dyndyrjag-ow.

– Eşegiň ata öwürülse ondan dynanyňda näme? Ony girewine goýup

pul alsaň, ikimiz bileje işe başlarys.

– Bu garry eşegi girewine alyp, kim maňa pul berer?

– Dogry. Ýöne işi bile etmeli bolsak men bereýin, mende ikimize ýeter ýaly pul bar.

– Bäh! Ýaňy ikimizem garyp, diýmediňmi? Puly nireden aldyň? Ýa birini çürkäýdiňmi?

– Aý, ýok-la. Ýörgünli adym Aldarköse bolsa-da, kişini çürkemek ýaly gylygym ýok. Aldasam, degişme üçin aldaýan-how.

– Al, onda. Şu garyplykdan gutuljagym çyn bolsa, seniň aýdanyň bilen bolaýyn. Ýeri, aýt eşegimi girewe goýsam, näçe berjek? Onsoň näme alyp satýas?

Mende ýüz teňňe pul bar. Saňa şonuň kyrk teňňesini berýän. Özümde altmyşy galýa. Men golaýda Garamanly obasyna baryp gaýtdym. Şol ýerde goýnyň derisi, baganasy kän ekeni. Arzanjak alarys, getirip bazarda gymmat satarys.

Ependi kän bir oýlanyp hem durman razylaşdy. Eşegini girewine goýup,

Aldarköseden kyrk teňňäni alyp jübüsine saldy. Şeýdip, Aldarköse eşekli, Ependi pyýada Garamanly obasyna ugradylar. Irden ýola çykan Ependi bilen Aldarköse günorta golaý aýdylan oba ýetip bardylar. Aldarköse öň baryp, niredede näme baryny görüp gaýdan ekeni, Ependini obanyň deri ýok ýerine ugradyp, özi bar tarapyna gitdi. Olar harydyny alyp bolanlaryndan soň şu aýrylyşan ýerlerinde duşuşyp, şähre bile gaýtmaly etdiler. Ependi öýläne çenli aýlanyp, hiç zat tapman geldi. Aldarköse bolsa bir gap deridir baganany eşege ýükläp getirdi.

– Ahaw, Aldarköse, men-ä öý-öý girip çykdy, deri satjak diýen adam ýog-a.

– Bäh! Ol-a bolmandyr. Onda sen puluňa haryt alyp bilmänsiň-ow. Onuň ýaly bolsa, sen pulyňy maňa beräý, girewine ine şu bir gap derini al, özem silkme possuna-da, silkme telpege-de ýaraýan deriler. Içinde men diýen baş-alty bagana-da bar. Näme oýlanýaň, meň saňa kyrk teňňäniň girewine altmyş teňňelik deri berýän-ä!

Ependi nälaçrazy bolan boldy. Kyrk teňňäni berip bir gap derini aldy.

– Al indi Ependi sen gidiber, ertir irden bazarda duşarys. Men

giçlige çenli aýlanyp, şu kyrk teňňä-de haryt aljak.

Ependi bu teklibe-derazy boldy. Bir gap derini arkalap, şähere ugrady. Aldarköse bolsa haryt almak üçin eşekli oba aýlanmaga gitdi.

Ertesi olar bazarda duşdylar. Ependi haltany arkalap, gijiräk bardy.

Aldarkösäniň, irden söwdasy oňan bolmaga çemeli, diýseň keýpi kökdi.

– Hä, gadyrdan Ependi, geldiňmi. Men-ä senden alan kyrk teňňäme düýn deri aldym. Irdenem söwda etdim. Meniň derilerimi bäri al.

Eşegiňem, hol gawunçynyň arabasyna daňyp goýdum. Saňa girewine beren kyrk teňňämem özümde, indi eşek seniňki, münüp gidiber.

Ependi ýeserlik bilen ýylgyrdy.

– Bä, Aldarköse! Sen adamlary degişme üçin aldaýan diýseňem, meni bu aldanyň çyna meňzeýär-ä!

– Ýok, gadyrdan Ependi, men seni degişmedenem, çyndanam aldamadym. Hemmesi kada boýunça. Girewine eşegiňi berip, kyrk teňňe aldyňmy, aldyň. Menem girewine deri berip, senden kyrk teňňe aldymmy, aldym. Düzgün boýunça girewine goýlan zatlar puly gaýtarylandan soň eýesine gaýdyp berilýär. Bizem edil şeýle etdik. Hany bu ýerde aldaw?

– Eý, Aldarköse, hany aýt, seniňçe men näme peýda etdim. Saňa eşegi berip oba özüm pyýada baranyummy, munuň üstesine seniň bir gap deriňi arkalap şähere ýene pyýada gelenimmi? Eden peýdam şumy?

Ýok, gadyrdan Aldarköse, men seniň pirimleriňi turuwbaşdan bilýädim. Saňa oňden gepleşip goýan zatlaryňy alyp gaýtmak üçin ulag gerekdi. Ýogsa-da sen on teňňä durmaýan garry eşegi girewine alyp kyrk teňňe berermidiň. Menem "Hä, bolýa-da kim kimi aldarka?" diýip seniň ähli aýdanyňarazy bolupdym. Maňa berip, ýene gaýdyp aljak kyrk teňňäň özüňde durubersin. Ol garry eşegem seniňki. Düýn menem gara dere batyp göterip gaýdan altmyş teňňelik derileri satyp, irden mal bazaryna bardym-da bir alaşa aldym. Bu gapdakylar seniň derileriň däl, şol atyň eýer, ýapynjalary.

– Eý, Ependi, aýdýanyň näme?!

– Aýdanym eşideniň. Özüň başda, meniň aýdanym bilen bolsaň eşegiň ata öwrüler diýmediňmi? Aýdyşyň ýalam boldy. Sag bol. Aldarköse gaharynamy, aljyranyňamy, eňegindäki dört tar seýrek sakgalyny ýolup başlady.

Reýimbaý SABYROW.

Satiriki hekaýalar